خبرنامه

خبرنامه انجمن علمی فرش ایران ۳ و ۴

یادداشت سردبیر

امور انجمن هرچند با کندی اما به نحو نسبتا مطلوبی در حال پیشروی است. یکی از اموری که با پیگیری زیاد بالاخره محقق شد اخذ مجوزهای لازم برای انتشار این خبرنامه داخلی است. همانگونه که اعضای محترم انجمن اطلاع دارند در سال گذشته ۲ شماره خبرنامه منتشر شد. از آنجا که بنا است این انجمن به طور مستمر و فعال در صحنه امور مربوط به فرش حضور داشته باشد، انتشار خبرنامه نیز می بایست منطبق بر ضوابط حاکم بر مطبوعات باشد تا در حین انتشار مواجه با مشکل نشده و از این بابت مشکلی برای انجمن ایجاد نشود. خبرنامه در حقیقت یک پل ارتباطی است بین اعضای انجمن. خبرنامه می تواند حاوی مطالبی باشد که دیدگاه ها و نظرات اعضای انجمن را در خصوص مسایل مختلفی که در حول و حوش فرش دستباف می گذرد منعکس نماید. قطعا انعکاس نظرات افرادی که بر مبنای اصول علمی اظهار نظر می نمایند می تواند سرمنشا بسیاری از تحولات مثبت باشد.

همچنین خبرنامه انجمن محلی است که فعالیتهای هیات مدیره در آن منعکس می شود و کلیه اعضا می توانند در جریان اموری که در انجمن می گذرد قرار بگیرند. از سوی دیگر خبرنامه انجمن می تواند دیدگاه های اعضا را در مورد نحوه فعالیت های انجمن و کارهایی که می تواند علاوه بر فعالیت های جاری صورت بگیرد را در بر داشته باشد.

با توجه به نکات بالا و همچنین عنایت به این موضوع که استمرار فعالیت خبرنامه منوط به مشارکت اعضای انجمن در انتشار آن است بدینوسیله از کلیه اعضایی که می توانند به هر صورت مانند عضویت در هیئت تحریریه خبرنامه، گزارشگری، خبرنگاری، نویسندگی، عکاسی، تایپ، صفحه آرایی، چاپ و توزیع، ارتباط با خوانندگان و ... همکاری کنند با دفتر انجمن تماس حاصل نمایند. همچنین اگر اعضای انجمن دارای مطالب از قبل آماده شده ای هستند می توانند برای چاپ در شماره های بعدی خبرنامه، مطالب خود را به دفتر انجمن ارسال نمایند.

گزارش اجمالی فعالیتهای انجمن از ابتدای تاسیس تا آذر سال ۱۳۸۲

□ اخذ مجوز تاسیس انجمن

پس از برگزاری نخستین همایش سراسری "فرش در آموزش عالی" با پیشنهاد دبیر همایش آقای جیت سازیان و پیگیری وی، با حمایت دانشگاه کاشان و با حدود ۱۵ ماه پیگیری با توجه به اینکه چهارده نفر از اساتید و هنرمندان فرش به عنوان هیئت موسس به وزارت علوم معرفی گردیدند، در تاریخ ۸۱/۳/۲۲ با مصوبه کمیسیون انجمن های علمی کشور در حوزه معاونت پژوهشی آن وزارت به نتیجه رسید و در ماه بعد ابلاغ گردید. در بین حدود ۱۲۰ انجمن علمی، تنها انجمنی که در زمینه هنری مجوز گرفته است انجمن علمی فرش است.

□ ثبت قانونی و رسمی انجمن به عنوان یک نهاد مدنی غیر دولتی

در تاریخ ۸۱/۸/۸ اولین مجمع عمومی انجمن با شرکت بیش از ۴۰ عضو پیوسته در موزه فرش تهران برگزار شد که در آن با حضور نماینده وزارت علوم ضمن انتخاب هیئت مدیره، اساسنامه انجمن نیز به تصویب رسید و میزان حق عضویت ها مشخص گردید. پس از پیگیری های لازم در مدت سه ماه، در تاریخ ۸۱/۱۱/۸ انجمن علمی فرش به ثبت رسید و در تاریخ ۸۱/۱۱/۳۰ آگهی تاسیس انجمن در روزنامه رسمی درج شد. از تاریخ ۸۱/۱۲/۱۵ حساب انجمن به شماره ۶۶۶۴/۶ در بانک ملت شعبه چهارراه جمالزاده تهران افتتاح گردید که اعضای محترم می توانند حق عضویت سالیانه خود را به این حساب واریز نمایند.

□ تشکیل گروه‌های علمی و تخصصی

پس از بررسی‌ها و جلسات متعدد هفت گروه تحت عناوین "طرح و نقش"، "رنگرزی"، "بافت و مرمت"، "مواد اولیه"، "اقتصاد و مدیریت"، "تاریخ و فرهنگ" "جامعه شناسی و مدیریت" به تصویب رسید. پنج کمیته "آمار و اطلاعات"، "انتشارات"، "گردهمایی‌های علمی و هنری"، "آموزش و پژوهش"، "روابط عمومی و پذیرش" نیز به تصویب رسید. اولین جلسه هماهنگی مسئولان این گروه‌ها و کمیته‌ها با حضور اعضاء هیئت مدیره و هیئت موسس در تاریخ ۸۲/۲/۲۷ در تهران در محل موسسه آموزش عالی علمی کاربردی وزارت جهاد کشاورزی تشکیل شد. از آن تاریخ تاکنون برخی گروهها چند نشست علمی و تخصصی نیز داشته اند.

□ فصلنامه و خبرنامه انجمن

پس از بررسی برای معرفی اعضاء هیئت تحریریه و سردبیر و مدیر مسئول، ۱۱ نفر به عنوان اعضای هیئت تحریریه فصلنامه معرفی گردیدند و پس از پیگیری‌های لازم، مجوز فصلنامه علمی به عنوان چهارمین فصلنامه علمی در زمینه هنر در کشور و به عنوان بیست و دومین مجله علمی انجمن‌های علمی کشور به انجمن علمی فرش داده شد. تا کنون سه جلسه هیئت تحریریه برگزار شده و بخش‌هائی از آئین‌نامه داخلی آن نیز به تصویب رسیده و فراخوان مقالات علمی پژوهشی نیز ارسال شده است. ضمناً برای اخذ مجوز انتشار خبرنامه هم اقدام لازم صورت گرفت که خوشبختانه مجوز لازم نیز از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اخذ شد.

□ تشکیل هسته هماهنگی فعالیتهای دانشجوئی انجمن

جلسه مقدماتی این هسته در آبان ماه جاری تشکیل شده و چند نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد در حال برنامه ریزی و تدوین ساختار و نیز شناسائی نیروهای مورد نیاز برای اداره و سازماندهی این فعالیت هستند.

□ تشکیل دفتر و دبیرخانه انجمن

دفتر مرکزی انجمن به صورت ثابت در محل خیابان جمالزاده با حمایت دانشگاه کاشان فعالیت می کند. همچنین برای فعالیتهای دبیرخانه و زمینه سازی فعالیت سایت و سیستم اطلاع رسانی انجمن یک دستگاه کامپیوتر با تجهیزات مربوطه خریداری و در اختیار دفتر انجمن قرار گرفته است. صندوق پستی برای تسهیل در مراسلات تهیه شده است. امکان استفاده از سایت اطلاع رسانی فرش ایران (کارپتور) نیز فراهم گردیده است.

□ تهیه آرم برای انجمن

پس از یک فراخوان تعداد زیادی آرم از سوی اعضای انجمن ارسال شد. پس از بررسی های طولانی و مقایسه تمامی طرح های رسیده آرم انجمن به تصویب هیئت مدیره رسید.

□ همکاری در طرح های تحقیقاتی

جهت همکاری در طرح های تحقیقاتی، توافق دانشگاه کاشان به عنوان دانشگاهی که از سوی وزارتین علوم و صنایع ماموریت تحقیقاتی فرش به آنها واگذار گردیده است اخذ شد. در پی این توافق فرم‌ها و اطلاعات مربوطه به گروه‌ها و کمیته‌ها ی انجمن جهت شروع فعالیت در این زمینه ارسال شد.

□ همکاری در طرح پرورش قرمز دانه

اعلام حمایت و همکاری در طرح پرورش قرمز دانه توسط یکی از محققین که این طرح در سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران آغاز گردیده و ادامه دارد.

□ برگزاری دوره‌های کاردانی علمی - کاربردی فرش در هفت استان

برای برگزاری دوره‌های کاردانی علمی - کاربردی فرش در هفت استان که در سال جاری با همکاری موسسه آموزش عالی علمی-کاربردی جهاد کشاورزی برگزار خواهد شد از طریق دانشگاه جامع علمی- کاربردی از

شورای گسترش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مجوز لازم اخذ شد. پیرو مذاکرات به عمل آمده حمایت وزارت بازرگانی و مرکز فرش ایران نیز جلب شده است. این دوره ها در استانهای تهران، خراسان، فارس، اصفهان، آذربایجان شرقی، کرمان و گلستان برگزار خواهند شد.

□ کتاب آموزش دانشگاهی فرش و چالش های پیش رو

همکاری و مشارکت در چاپ و انتشار کتاب " آموزش دانشگاهی فرش و چالش های پیش رو " با دانشگاه کاشان و دانشگاه هنر تهران یکی دیگر از فعالیتهای انجمن است. این کتاب مجموعه مقالات و سخنرانی های علمی و سایر برنامه های نخستین همایش سراسری فرش در آموزش عالی است که در مهر ماه ۱۳۷۹ در کاشان برگزار شده است.

□ همکاری در برگزاری نخستین همایش ملی تحقیقات فرش دستباف کشور

در مهر ماه ۸۲ در تهران توسط مرکز تحقیقات فرش وزارت جهاد کشاورزی این همایش برگزار گردید. در این رابطه ضمن معرفی افرادی که در ستاد اجرائی و کمیته علمی همایش عضویت یافته و همکاری نمودند، پیشنهاد برگزاری میز گرد رویکرد علمی به مدیریت نظام فرش ایران از طرف انجمن مطرح شد. این همایش با حضور معاون وزیر بازرگانی و رئیس مرکز توسعه صادرات، مدیر عامل شرکت سهامی فرش، رئیس مرکز تحقیقات فرش دستباف، عضو هیئت مدیره اتحادیه صادر کنندگان فرش، عضو شورای عالی تحقیقات کشور و مشاور وزیر نفت، استاد دانشگاه و کارشناس مسائل مدیریتی و توسعه اقتصادی، عضو سابق هیئت مدیره سازمان صنایع دستی و رئیس انجمن علمی فرش ایران برگزار گردید. در مباحث این میز گرد توجه به ابعاد علمی در جایگاه مدیریتی نظام فرش، ساختار و تشکیلات آن و چالشهایی که در این زمینه پس از ادغام واحدهای مختلف فرش در یک سازمان واحد مطرح است، تاکید گردید. رئیس انجمن به عنوان یکی از اعضای این میز گرد نسبت به تشریح دیدگاه های انجمن مطالبی را ایراد داشتند.

□ سمینار بررسی راه کارهای اشتغال فارغ التحصیلان فرش کشور

اولین سمینار بررسی راه کارهای اشتغال فارغ التحصیلان فرش کشور همزمان با همایش ملی فرش توسط جهاد دانشگاهی یزد در شهریور ماه ۸۲ در اردکان برگزار گردید. در این سمینار ضمن ارائه سخنرانی علمی یکی از اعضاء هیئت مدیره انجمن، در میز گردی که به منظور بررسی موضوع تشکیل شده بود انجمن نیز حضور فعالی داشت. در کنار سمینار نیز جلسه ای توسط هیئت مدیره با چند تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی از جمله دو عضو هیئت رئیسه مجلس تشکیل و نقطه نظرات و هشدارهای لازم در باره مدیریت نظام فرش کشور ارائه شد.

□ انجام مکاتبات لازم

تهیه متن و نامه های لازم و ارائه به وزیر محترم بازرگانی، معاون اول رئیس جمهوری، برخی از نمایندگان ذیربط مجلس و شورای عالی اداری و نیز چاپ در خبرنامه انجمن و جلب توجه مسئولان به منظور رویکرد علمی به تحولات و مباحث مدیریتی با توجه به تجمیع وظایف فرش

□ کمیسیون بررسی بیمه رفاه فرشبافان

حضور و مشارکت در کمیسیون بررسی بخش رفاهی و تامین خدمات بیمه رفاه فرشبافان در وزارت بازرگانی که در سطح هیئت مدیره آغاز و در سطح نماینده هیئت مدیره پیگیری و پیشنهادات انجمن در این رابطه مطرح و به تصویب رسیده است.

□ تدوین و چاپ کتاب های درسی

اخذ موافقت سازمان انتشارات سمت برای تدوین و چاپ کتاب های درسی دوره های دانشگاهی فرش و اعلام به گروه ها و کمیته های تخصصی انجمن

□ برقراری ارتباط با معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

اخذ موافقت معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای همکاری دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی با انجمن علمی فرش و ابلاغ آن توسط مدیر کل دفتر گسترش آموزش عالی.

گروه رنگرزی انجمن علمی فرش

□ دکتر مجید منتظر

اهمیت رنگرزی در فرش دستباف به جهت ایجاد رنگ در طرح و تنوع در آن و جذب خریدار در زمان فروش فرش و همچنین یکی از عوامل مهم کیفیت فرش دستباف بر کسی پوشیده نیست.

بر این اساس یکی از گروه های تشکیل شده در انجمن علمی فرش دستباف گروه رنگرزی است که با هدف نگرشی علمی به رنگرزی فرش دستباف تشکیل شده است برای نیل به این هدف از متخصصین این امر دعوت به عمل آمده و با حضور این عزیزان چندین جلسه تشکیل شده است. مهم ترین مسائل مشروحه در این جلسات شامل بررسی نگاه های متخصصین به رنگرزی و تعریف ابعاد مختلف آن، اهمیت و ویژگی های رنگزاهای طبیعی، رنگزاهای مصنوعی مورد مصرف در فرش دستباف و خصوصیات آنها، بررسی مسایل زیست محیطی رنگرزی، اثرات رنگرزی بر روی انسان و ... بوده است. به هر حال مجموعه نظرات شرکت کنندگان در این جلسات این گروه بر اهمیت موضوع رنگرزی و توجه بیشتر آن و بررسی علمی ابعاد مختلف آن تاکید داشته و از ارگانها، نهادها و سازمانهای مختلف دیگر مسائل تولید و تجارت فرش دستباف خواستارند تا در این زمینه سرمایه گذاری نمایند. توجه به این موضوع مهم می تواند ضمن افزودن بر ارزش افزوده فرش به افزایش صادرات آن نیز کمک نماید و سبب بهبود کیفیت فرش دستباف گردد.

یکی از موارد مهم و ویژه در زمینه رنگرزی بازگشت به طبیعت و استفاده از رنگرزی طبیعی در رنگرزی است که متخصصین شرکت کننده در جلسات ضمن تاکید بر این موضوع خواستار بررسی دقیق و علمی رنگرزی طبیعی شده اند.

بر این اساس فعالیت اساسی این گروه در آینده که لزوماً می بایستی همراه با حمایتهای مالی تشکیلات دست اندرکار فرش دستباف باشد، تحقیق، آموزش و ترویج رنگزاهای طبیعی می باشد که در ابتدا با انجام طرحهای تحقیقاتی در زمینه رنگزاهای طبیعی و بررسی اثرات آنها بر انسان، محیط زیست و فرش دستباف و در کنار آن بررسی ویژگیها و اثرات کیفی و زیست محیطی رنگزهای مصنوعی میسر خواهد شد. در انتها از تمامی متخصصین این امر دعوت می گردد تا با حضور خود در جلسات این گروه و یا با ارائه سخنرانی ما را از نظرات خود آگاه ساخته و از هر گونه حمایت در این زمینه دریغ ننمایند.

فرش هنر سرزمین ما

□ رقیه الماسی

مربی و کارشناس فرش میراث فرهنگی آذربایجان غربی

هنرهای سنتی که ریشه در تاریخ و فرهنگ ایران زمین دارند از آثار ارزشمند نیاکان که سینه به سینه و دست به دست از نسلی به نسل دیگر منتقل شده و نمایانگر خلاقیت ذهنی، قوه ابتکار و آفرینش همراه با بیان عواطف ناب انسانی و آرمانها و حس زیبا جویی و رفعت خواهی و تکامل سرشت اصیل آدمی است و هم از اینروست که تداعی گر پاکی ها و بی آلایشی و مشی راستین پدران ما بوده و در برخورد و مواجهه با مظاهر زندگی مادی و جلوه های کاذب تمدن و یورش فرهنگی غرب، بی نیازی و استغنا ء در بر دارد چرا که بازگشت به خویشتن خویش است: هنرمند اصیل سنتی کار تلاش دارد در کنار عالم مادی، جهانی آرمانی بسازد که سرشار از نقوش و احساسات خالص انسانی باشد مثلا " یک قالی باف اصیل و سنتی در کارش علاوه بر انگشتان به احساس و اندیشه

هنرمند اصیل سنتی کار تلاش دارد در کنار عالم مادی، جهانی آرمانی بسازد که سرشار از نقوش و احساسات خالص انسانی باشد.

و آمال خود نیز احتیاج دارد زیرا بخشی از هستی و روح هنرمند با نخها و رنگها و نقش ها در هم می آمیزد و هنرمند قالی باف به نسلهای آینده با نقش و نگار و رنگ قالی فرهنگ و آداب و رسوم و سنن و ارزش ها و باورهای خود را نیز می شناساند. هنرمند قالی باف باید طبع و تخیل هنری داشته باشد زیرا سالیان دراز پشت دار قالی نشستن با تار و پودهای آن اشکال زنده و سخنگو آفریدن و مانند استاد فرشچیان با نقش و نگارهای بدیع عاشقانه زیستن و شیدایی رعنایی رنگها را دامن زدن یک عمر شیفتگی می خواهد.

زیبایی شناسی فرش

□ سخنرانی دکتر آیت اللهی

در تاریخ ۸۲/۱۱/۱۹ به دعوت گروه طرح و نقش انجمن، جلسه سخنرانی تحت عنوان زیبایی شناسی فرش ایران در موزه فرش برگزار شد که خلاصه آن در زیر می آید:
اگر جنبه فنی فرش ایران را کنار بگذاریم هنر فرش ایران شاخه ای از درخت تناور هنر ایران است. فرش یکی از بافته هایی است که بشر از بدو تمدن خود ابداع کرد. بنابراین اگر بپذیریم از آغاز تمدن بشری فرش بوجود آمده باید بپذیریم کهن ترین فرشها از زیر دست ایرانیان آمده است.
مهم ترین نمونه های کهن، فرش بازیریک است. اگر به هر طرف فرش بازیریک یک ذرع اضافه کنیم با سطح اتاقهای کوچک حرمسراهای خشایار شاه در تخت جمشید برابر خواهد شد. در ایران اندازه فرشها با فضای مسکونی به خصوص در شهرها متناسب بوده اند. یکی از اصول زیبایی شناسی استفاده از نسبتهای خوشایند است.

عناصر زیبایی شناسی فرش عبارتند از:
۱- ذره گرایی ۲- پرهیز از فضای خالی ۳- رنگ مسلط

در هر هنر ایرانی عناصر خرد و ریزی می بینیم که هر یک شخصیت خودشان را دارند و هیچ یک در ترکیب بندی کلی تاثیری ندارند اما مجموعه ای از آنها شکلی کلی می سازد و این اشکال کلی با هم ترکیب بندی کار را می سازند. غرب اسم اینگونه استفاده را اتمیسم به معنای ذره گرایی گذاشته است و به قول نظامی:
هر ذره را که بشکافی آفتابی درون آن بینی
پس ذره گرایی مهمترین اصل هنر ایرانی است. این ذرات هر یک به شکلی تجریدی و زیبا و هوشمندانه طراحی شده هستند و خودشان می توانند بدون ذرات دیگر مجموعه تشکیل دهند. یعنی ذره ها در درون شکل اصلی حرکتی دارند که این حرکت بیش از هر هنر در فرش ایرانی آشکار شده است.

هنرمند شکردی به کار برده که فضای خالی در هنر ایرانی وجود نداشته باشد. اگر در بخشی نگاره ها یا نقشهای کتاب یا سنگ نگاره ها یک تکه را می بینیم که خالی است در فرش این تکه وجود ندارد. فضای خالی در فرش ایران وجود ندارد. این یک مورد دیگر زیباشناسی است. در فرش این موضوع اصل است. فرش ایران بر اساس این دو بعد زیبایی شناسی برپاست و فرع هم بر آن هست مثلا رنگ.
در فرش هر چه رنگ بکار ببریم اهمیت ندارد. دید انسان را مختل می کند و در هنر ایرانی بخصوص در تفکر اسلامی رنگ مسلط مطرح است و رنگ یکدست. رنگ یکدست علاوه بر اینکه آرامش می آفریند انسان را به اندیشه وا می دارد.
جاهایی که عناصر فرعی ممکن است در هم ادغام شوند به خاطر اینکه هویت خود را از دست ندهند هنرمند با نقطه کردن آنها را از هم جدا می کند. پس ما از هر جا که نگاه کنیم یک تکه از نقش را می بینیم که در همان اندازه که می بینیم زیباست.
پس عناصر زیبایی شناسی فرش عبارتند از: ۱- ذره گرایی ۲- پرهیز از فضای خالی ۳- رنگ مسلط رنگ مسلط به جامعه شناسی فرش خیلی ارتباط دارد. یعنی رنگ مسلط نائین با کرمان و اصفهان و ... خیلی فرق می کند. فضا و هوای آذربایجان را که در نظر بگیریم می بینیم هنرمند گوهر طبیعت خود را گرفته و در این ذرات تزریق کرده است. رنگهای دیگر در درون رنگهای مسلط ارزش خود را نشان داده و ارزش متن را افزون می کند. اصطلاح رنگهای مکمل در رنگ شناسی وجود دارد.
نسبتهای فرش بولوردی ابل و حسن آباد و شیراز متفاوتند. ۸۵٪ از فرشهای بولوردی ابل در نسبت ۱ به ۱/۶ است که از قدیم در هنر ایران بوده و چینی ها بسیار به آن توجه کردند و به آن نسبتهای خدایی گفتند و در قرن بیستم به نسبتهای طلایی مشهور شد. آنهایی که در حسن آباد زندگی می کنند فرشهایشان نسبت رادیکال دو است که معمولا اتاقهایشان چون به طرف قبله کشیده بوده این فرش در این اندازه است.
به عبارتی فرش در ارتباط با جامعه شناسی مناطق نحوه زیبایی شناسی متفاوتی را داراست.
فرشهای روستایی را یله و فرشهای شهری را کله می نامیم.
کله نقش غیر هندسی دارد و یله دارای نقوش هندسی است. در ایران ماریپیچها را در همه جا می بینیم اما ماریپیچ مناطق مختلف با هم متفاوتند. برای مثال ماریپیچ آذربایجان ظریفتر و ماریپیچ خراسان دارای خشونت بیشتری است و ماریپیچ کرمان سه خطه است و حتی گاهی لابه لایش ظرافت کاری هایی دارد.
اما علاوه بر موارد ذکر شده از جمله موقعیت مکانی و جغرافیایی فرشها زیبایی شناسی فرش به موقعیت زمانی هم مربوط می شود که البته بسیار به آن کم توجهی شده است.
همیشه هنر آینه تمام نمای زمان خود بوده است. در عصر حاضر در همه دنیا هنر به سمت کلی گویی می رود. درست است که اگر ذرات را در فرش ایرانی نادیده بگیریم این کلی گرایی وجود دارد.
جامعه امروز ما در تمام شئون خود به کلی گرایی سوق یافته است. در زندگی ما عملا ذره گرایی به صورت سنت باقی مانده و می توانیم این سنت را حفظ کرده منتهی از ذرات مختلف فرمهای کلی را در نظر بگیریم. اما فضاهایی که داریم آنقدر پر نباشند که خسته کننده شوند. به هر حال ما می توانیم گوهر نقوش قبل را بگیریم و با زندگی امروز آشت کنیم.

اما علاوه بر موارد ذکر شده از جمله موقعیت مکانی و جغرافیایی فرشها زیبایی شناسی فرش به موقعیت زمانی هم مربوط می شود که البته بسیار به آن کم توجهی شده است.

□

□ مصاحبه

آموزش‌های علمی-کاربردی فرش دستباف

آقای دکتر یصام از سال ۱۳۷۶ همکاری خود را با گروه فرش موسسه آموزش عالی علمی-کاربردی جهاد کشاورزی آغاز نمود و از افرادی محسوب می‌شود که در توسعه کیفی و کمی آموزش علمی-کاربردی فرش دستباف تلاش فراوانی نموده است. ایشان در طی مصاحبه با خبرنامه انجمن علمی فرش ایران توضیحاتی را در خصوص این آموزش‌ها ارائه نموده است.

لطفاً بفرمائید آموزش‌های علمی-کاربردی فرش دستباف از چه تاریخی آغاز شده و تفاوت آن با سایر آموزش‌ها چیست؟

آموزش علمی-کاربردی نظام جدیدی در آموزش عالی کشور است که از سال ۱۳۷۰ به همت مرحوم دکتر ایتکار در کشور مطرح و در سال ۱۳۷۱ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید. در آموزش‌های متداول دانشگاهی هدف اساسی تربیت نیروهای کارشناس به بالا است که دارای اطلاعات گسترده و وسیعی در یک رشته خاص و در سطح عالی آن که سطح دانش روز است باشد. در اینگونه آموزش‌ها، دانش و دانشجو محور بوده و در سرفصل درس‌های رشته دانشگاهی متناسب با دانش روز مطالبی گنجانده می‌شود. در آموزش‌های علمی-کاربردی، هدف اصلی تربیت تکنسین است و دانشجویان به منظور تأمین نیروی کاردان لازم و بازسازی هرم نیروی انسانی کشور تربیت می‌شوند. در این آموزش‌ها، شغل به عنوان محور اصلی آموزش‌ها بوده و سرفصل دروس متناسب با نیازهای دانش و مهارت خاص یک شغل تعیین می‌شوند. آموزش‌های علمی-کاربردی فرش

> **در این آموزش‌ها، شغل به عنوان محور اصلی آموزش‌ها بوده و سرفصل دروس متناسب با نیازهای دانش و مهارت خاص یک شغل تعیین می‌شوند.**

دستباف نیز به منظور برطرف نمودن خلأ موجود از نظر تکنیسین در نظام تولید فرش دستباف از سال ۱۳۷۵ آغاز شد و ابتدا در ۸ مرکز آموزش عالی جهاد سازندگی شروع و در سال ۱۳۸۱ تعداد این مراکز به ۱۷ مرکز رسید که علاوه بر جهاد کشاورزی، دستگاههای دیگر نظیر وزارت کار، دانشگاه جامع علمی-کاربردی، کمیته امداد خمینی، جهاد دانشگاهی و وزارت تعاون نیز در این آموزش‌ها سهیم شدند.

شما اشاره‌ای به بازسازی هرم نیروی انسانی کشور داشتید. منظور از این هرم چیست؟

کلاً در نظام‌های تولید کشورها، نیروی انسانی درگیر تولید از نظر سطح دانش و مهارت به کارگران ساده، کارگران، ماهر، تکنیسین‌ها، کارشناسان، مدیران و برنامه‌ریزان و در نهایت دانشمندان و نخبگان تقسیم‌بندی می‌شوند. یکی از مشخصات توسعه‌یافتگی کشور این است که توزیع نیروی جامعه به این لایه‌های دانش و مهارت به گونه‌ای صورت بگیرد که تشکیل یک هرم را بدهد. در قاعده این هرم، کارگران ماهر قرار دارند و در یک لایه بالاتر تکنسین‌ها و در بالاتر از آنها، کارشناسان هستند. در لایه بالاتر مدیران و برنامه‌ریزان و در راس هرم دانشمندان و نخبگان هستند. طبیعی است که در لایه‌های پایین‌تر باید تعداد افراد بیشتری نسبت به لایه‌های بالاتر قرار داشته باشند. در نظام تولید فرش دستباف کشور، حدود ۱/۵ میلیون نفر به عنوان کارگر ماهر مشغول به فعالیت هستند که اگر بخواهیم این تولید به صورت پایدار توسعه یابد باید حدود ۱۵ هزار تکنسین و حدود ۳ تا ۴ هزار کارشناس تربیت کنیم. در بازسازی این هرم نیروی انسانی عمده‌ترین و بیشترین نیاز به قشر تکنیسین است که آموزش‌های علمی-کاربردی می‌تواند به خوبی این وظیفه را به انجام برساند.

به این ترتیب آموزش‌های علمی-کاربردی فقط به منظور تربیت کاردان بوده و در سطح کارشناسی مبادرت به تربیت نیرو نخواهد کرد. آیا این نتیجه‌گیری صحیح است؟

خیر، این نتیجه‌گیری صحیح نیست. هدف عمده و اصلی و اولیه آموزش‌های علمی-کاربردی تربیت کاردان است. ولی می‌دانید که برای ایجاد رشد و بالندگی در میان دانشجویان کاردانی فرش نباید این آموزش‌ها را در بن بست قرار داد. طبق مقررات و ضوابط موجود، فارغ‌التحصیلان کاردانی علمی-کاربردی می‌توانند در مقطع کارشناسی ناپیوسته ادامه تحصیل داده و حتی تا مقاطع بالاتر نیز ادامه تحصیل دهند. ولیکن بدلیل هدف‌گذاری که ذکر شد برنامه‌ریزی به گونه‌ای خواهد بود که ۱۰ الی ۲۰ درصد فارغ‌التحصیلان بتوانند به تحصیل خود ادامه دهند. کسانی که به تحصیلات خود ادامه می‌دهند می‌توانند خلا و کمبود لایه‌های بالایی هرم را برطرف کنند.

پس این آموزش‌ها به صورت رقیبی برای آموزش‌های متداول دانشگاهی که در حال حاضر در کشور برگزار می‌شود خواهند بود؟

این نتیجه‌گیری نیز صحیح نیست. آموزش‌های علمی-کاربردی مکمل آموزش عالی کشور است نه رقیب آن. نظام آموزش عالی متداول کشور برای برطرف ساختن نیاز هنر-صنعت فرش به نیروی کارشناس آهنگ بسیار کندی دارد و به این ترتیب که پیش می‌رود حدود ۱۵ سال طول می‌کشد تا این نیاز مرتفع شود و آموزش‌های علمی-کاربردی می‌تواند این آهنگ را تندتر کند. اصولاً مناسب است که بین این دو نظام آموزش همواره تعامل و همکاری برقرار باشد.

در برنامه‌ریزی درسی به شغل محور بودن آموزش‌های علمی-کاربردی اشاره کردید. لطفا در این مورد بیشتر توضیح دهید؟

برای برنامه‌ریزی درس فرش دستباف، مثلا در مقطع کاردانی، کلیه مشاغلی که یک کاردان می‌تواند احراز کند ابتدائاً شناسایی می‌شود. برخی از مشاغل فرش دستباف مانند قالیبافی، نیاز به تحصیلات در مقطع کاردانی ندارد. اما سرپرست یک کارگاه قالیبافی رنگرز، کمک طراح، کمک کارشناس اداره فرش و ... باید دارای معلوماتی باشد که نیاز به تحصیلات عالی در مقطع کاردانی دارد. به همین ترتیب، مشاغلی هستند که مانند کارشناس اداره فرش، مدرس و دبیر فرش، مدیر بنگاه صادراتی و ... می‌بایست دارای تحصیلات عالی در مقطع کارشناسی باشند. پس از اینکه مشاغل مربوط به مقطع مورد نظر، مثلاً کاردانی شناسایی شدند تکنیک مشاغل با استفاده از متدهای علمی به وظایف اصلی که "کارها" نامیده می‌شوند تجزیه می‌شوند هر یک از کارها نیز به نوبه خود به "پاره کارها" یا وظایف فرعی تعیین می‌گردند. مجموعه دانش‌ها و مهارت‌هایی که برای انجام کلیه پاره‌کارهای مشاغل مرتبط تعیین می‌شوند به صورت سرفصل درس و دروس یک رشته یا گرایش تبدیل می‌شوند.

> **طبق مقررات و ضوابط موجود، فارغ‌التحصیلان کاردانی علمی-کاربردی می‌توانند در مقطع کارشناسی ناپیوسته ادامه تحصیل داده و حتی تا مقاطع بالاتر نیز ادامه تحصیل دهند.**

به عنوان عضو هیئت مدیره انجمن علمی فرش ایران بفرمائید که نقش انجمن علمی فرش ایران در این آموزش‌ها چگونه است؟

از اوائل سال ۸۲ که مقرر شد وظایف فرش دستباف از وزارتخانه و نهادها منتزع و در وزارت بازرگانی متمرکز شود برنامه‌ریزی‌هایی در کلیه زمینه‌های مرتبط با فرش دستباف انجام پذیرفت و در مورد چگونگی انتقال این وظایف مذاکراتی صورت گرفت. لیکن مصوبه شورای عالی اداری در زمینه انتقال وظایف آموزش مسکوت است و به همین جهت پس از اینکه وزارت جهاد کشاورزی فعالیت خود را در زمینه فرش دستباف متوقف نمود، خلأ حاصل از توقف آموزش‌های علمی-کاربردی احساس شد، لذا انجمن علمی فرش با توجه به رسالت خود، پس از بررسی در هیئت مدیره و تصویب با هماهنگی‌هایی که با مسئولین آموزش وزارت جهاد کشاورزی و دانشگاه جامع علمی-کاربردی صورت داد برای جلوگیری از این توقف، به عنوان متقاضی دوره‌های فرش در هفت استان وارد صحنه شد تا اینکه در سال‌های بعد وزارت بازرگانی یا وزارت جهاد کشاورزی بتوانند تصمیم‌گیری‌های لازم را بنمایند.

از وقتی که در اختیار ما گذاشتید متشکریم.

اخبار

■ نمایشگاه انجمن های علمی

در نمایشگاهی که به همت کمیسیون انجمن های علمی کشور در معاونت پژوهشی وزارت علوم برگزار گردید غرفه انجمن علمی فرش ایران در بین انجمن های شرکت کننده به عنوان غرفه نمونه شناخته شد. ضمنا گزارش این نمایشگاه در ویژه نامه مربوطه که توسط معاونت پژوهشی وزارت علوم به چاپ رسیده درج شده است.

■ نمایشگاه هفته پژوهش

در نمایشگاه هفته پژوهش که به همت وزارت علوم تحقیقات و فن آوری که در نمایشگاه بین المللی تهران برپاشد غرفه انجمن مورد استقبال دوستداران این هنر صنعت گرانمایه کشورمان قرار گرفت.

□ شرکت در پنجمین همایش انجمن های علمی کشور

این همایش که در دانشگاه تربیت مدرس برگزار شد با سخنرانی جناب آقای دکتر عارف معاون اول رئیس جمهور افتتاح و فعالیت خود را آغاز نمود. انجمن علمی فرش ایران با پخش فیلم آموزشی در زمینه شناخت رنگزاهای طبیعی و همچنین به نمایش گذاشتن فرش هایی نفیس از مجموعه شخصی استاد الله داد و همین طور آلبوم های تحقیقاتی در زمینه های مختلف تولید فرش و سایر دستبافتها که به همت آقای سید علی مجابی مسئول محترم کمیته مواد اولیه انجمن تهیه شده بود و با پایان نامه های اعضای انجمن در این نمایشگاه حضور چشمگیر و فعالی را ارائه داد.

□ جلسه هم اندیشی مدیران گروهای فرش

جلسه هم اندیشی مدیران گروهای فرش کشور توسط انجمن علمی فرش ایران و با همکاری دانشگاههای هنر تهران و کاشان در تاریخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۵ در دانشگاه هنر تهران برگزار گردید که در این جلسه دو محور عمده مورد بحث قرار گرفت:

- راهکارهای کلی ارتقای آموزش در سطوح کارشناسی و کاردانی فرش.
- نقش متقابل انجمن و گروهای فرش در هماهنگی فعالیتهای علمی تحقیقاتی و توسعه دانش فرش.

□ جایزه ترویج علم ایران

انجمن ترویج علم ایران برای قدردانی از کوشش های مروجان علم و تشویق عموم به فعالیت و زمینه سازی برای ارتقای بینش و تفکر علمی در جامعه، هفتمین دوره جایزه ترویج علم را برگزار می کند. انجمن ترویج علم ایران از کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی دعوت کرده است تا نامزدهای مورد نظر که دارای سابقه فعالیت موثر در جهت همگانی کردن علم، گسترش تفکر و بینش علمی، یا علاقمند کردن جامعه یا بخش هایی از آن به علم یا فعالیت های علمی و سابقه عملکرد نوآورانه و متفاوت با روش های رسمی موجود باشند را حد اکثر تا پایان شهریور ماه سال جاری به این انجمن معرفی کنند. مراسم اهدای جایزه ترویج علم ایران در آذر ماه برگزار خواهد شد.

□ حمایت دانشگاه تربیت مدرس از انجمن های علمی

دانشگاه تربیت مدرس برای حمایت از انجمن های علمی و اعضای آنها تسهیلات زیر را مصوب نموده است:

- پرداخت حق عضویت اعضای هیات علمی و دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس
- استفاده از امکانات کتابخانه دانشگاه و همچنین خرید کتب که توسط مرکز نشر دانشگاه چاپ می شود با تخفیف ۲۵٪ برای کلیه اعضای انجمن های علمی با ارائه کارت انجمن یا معرفی نامه معتبر.
- کمک به برگزاری همایش های علمی مشترک با انجمن های علمی.
- کمک به انتشار مجلات علمی انجمن ها.
- کمک به توزیع مجلات علمی انجمن ها.

اعضای انجمن علمی فرش ایران که متقاضی استفاده از امکانات فوق هستند می توانند جهت دریافت یا تمدید کارت عضویت خود و یا دریافت معرفی نامه به دفتر انجمن مراجعه، مکاتبه یا تماس حاصل نمایند.

□

فراخوان مقالات علمی پژوهشی مجله پازیریک

آقای دکتر محمد تقی آشوری مدیر مسئول مجله علمی انجمن فرش ایران "پازیریک"، طی فراخوانی که صادر نمودند از تمامی محققین درخواست نموده تا مقالات علمی خود را با ویژگی های زیر برای چاپ در فصلنامه به انجمن ارسال نمایند.

در ارتباط با موضوعات و مسایل فرش بوده و ترجیحا در یکی از محورهای طرح و نقش، رنگرزی، بافت و ابزار، مواد اولیه، آسیب شناسی و مرمت و نگهداری، تاریخ و فرهنگ، جغرافیا، اقتصاد و مدیریت، جامعه شناسی و مردم شناسی باشد

تا کنون به هیچ صورت چاپ یا منتشر نشده باشد.

با توجه به اصول پژوهش علمی و به یکی از روش های میدانی و یا کتابخانه ای تهیه شده باشد.

دارای ساختار و قالب چکیده، مقدمه، متن، نتیجه، پی نوشت ها و منابع لازم باشد.

ضمنا ترجمه معتبر یا گزارش علمی در موارد فوق که تا کنون در ایران به چاپ نرسیده باشد نیز قابل بررسی برای چاپ است.

چاپ مقاله در این فصلنامه مشمول امتیازات پژوهشی در دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی بوده و با انتشار آن با گواهی انجمن می توانید از مزایای آن بهره مند شوید. در پایان اشاره شده که مقالاتی که بسیار عالی ارزیابی شوند علاوه بر موارد فوق از تشویق و هدیه ویژه انجمن نیز برخوردار می‌گردند.

■ کارگاه های آموزشی

موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی با پیشنهاد انجمن برای برگزاری کارگاه های آموزشی زیر موافقت به عمل آورد و انشاءالله به زودی شاهد برگزاری این کارگاه ها خواهیم بود.

- کارگاه دو روزه روش تحقیق در فرش
- کارگاه دو روزه روش تدریس (با همکاری دانشگاه هنر تهران).

کلیه اساتید و مدرسین دوره های کارشناسی و کاردانی فرش کشور می توانند در این دوره ها شرکت نموده و از مزایای آن بهره مند گردند.

□

انواع و شرایط عضویت انجمن علمی فرش ایران

- عضویت پیوسته:

موسسان انجمن و کلیه افرادی که حداقل دارای درجه کارشناسی ارشد در رشته فرش و رشته های وابسته مثل "صنایع دستی- نساجی- پژوهش هنر- مرمت اشیا فرهنگی و آثار تاریخی" باشند می توانند به عضویت پیوسته انجمن در آیند.

- عضویت وابسته:

کسانی که دارای درجه کارشناسی هستند و مدت ۵ سال به نحوی در یکی از رشته های مذکور شاغل باشند.

- عضویت دانشجویی:

کلیه کسانی که در رشته های فرش و وابسته به آن تحصیل اشتغال دارند.

- عضویت افتخاری:

شخصیتهای ایرانی و خارجی که مقام علمی یا هنری آنان در زمینه های مربوط به فرش حائز اهمیت خاص باشد، یا در پیشبرد اهداف انجمن کمکهای موثر و ارزنده ای نموده باشند.

- اعضای حقوقی:

سازمانهایی که در زمینه های علمی و پژوهشی و هنری مربوط نیز فعالیت دارند می توانند به عضویت انجمن در آیند.

□ تعداد اعضای حقیقی انجمن علمی فرش ایران به شرح زیر میباشد:

عضو پیوسته ۷۶ نفر (۶ نفر زن و ۷۰ نفر مرد)

عضو وابسته ۳۸ نفر (۱۴ نفر زن و ۲۴ نفر مرد)

عضو مرتبط ۱۱۴ نفر (۶۴ نفر زن و ۵۰ نفر مرد)

عضو دانشجویی ۱۰۰ نفر (۷۰ نفر زن و ۳۰ نفر مرد)

عضو افتخاری ۳ نفر (۱ نفر زن و ۲ نفر مرد)

بیاد استاد فقید

سید رضا خشکنابی

با کمال تاسف در پائیز سال دوم شکل گیری انجمن با فقدان یکی از اعضاء محترم هیئت موسس انجمن و چهره شایسته فرش و عرفان کشور استاد گرانقدر جناب آقای سید رضا خشکنابی روبرو شده و از تجربیات گران سنگ ایشان محروم گردیدیم.

زندگی نامه استاد سید رضا خشکنابی

(از زبان همسر گرامی ایشان)

استاد سید رضا خشکنابی فرزند وکیل محترم شهر تبریز مرحوم حاجی میرآقا خشکنابی در سال ۱۳۰۲ هجری در شهر تبریز دیده به جهان گشود. در چند هنر از جمله نقاشی، موسیقی و فرش دست داشت. نقاشی را در محضر استاد میر مصور آموخته بود، تابلوهایی چند از ایشان از جمله تصویر برادر گرامی شان استاد محمد حسین شهریار و استاد صبا موجود است. در زمینه موسیقی در نوازندگی ویلون مهارت داشت که این ساز را نزد استاد ابوالحسن صبا آموخته بودند.

یادگیری هنر فرش را از اوان کودکی در کارگاه قالی بافی مرحوم حاجی آقای عظیمی که دایی ایشان بودند آموخته و تبحر زیادی در این فن کسب نمودند. استاد بیشتر قالی‌ها را خودشان طراحی و می بافتند. بعد از فراغت از کارهای اداری و بازنشستگی شروع به ابداع و نوآوریهایی در هنر فرش نمودند که انواع گره‌های قالی، دار قالی چهار طرفه، سوزن‌های زبانه دار مخصوص مرمت قالی، قلاب خرطومی، برس مخصوص پرداخت قالی و انواع بافت‌های قالی را می توان نام برد.

استاد سید رضا خشکنابی تالیفات متعددی نیز دارند که از آن جمله می توان به ۱-ادب و عرفان در قالی ایران ۲- کتاب گلزار جمال (در زمینه شعرهای مذهبی استاد شهریار) ۳-ترمیم و تکمیل قالی ایران ۴-الفبای قالی بافی ۵- سجاده‌های آئینی ایران ۶-نوای مرغ سحر و ... از مقالات استاد می توان به عناوین زیر اشاره کرد.

-حفظ و نگهداری قالی‌های ایران -ارزش قالی‌های کهنه ایران -تعویض قالی‌های کار کرده ایران -تعیین عمر قالی‌های ایران در فصول چهار گانه.

استاد در دانشگاه‌های هنر تهران، اصفهان، شیراز، یزد، تبریز، الزهرا و چند شهر شمالی ایران در رشته‌های علمی کاربردی فرش به امر تدریس اهتمام ورزیده و شاگردان زیادی از محضر ایشان بهره مند شدند.

داغدار شدن در مرگ فرزند هنرمند شان بولاد خشکنابی و به فاصله چند ماه داماد ارجمندشان زنده یاد حمید مصدق شاعر گرانمایه تلخکامشان کرد و ایشان را دچار رنج و اندوه فراوان نمود که رفته رفته قوای جسمانی ایشان رو به تحلیل رفته و سرانجام پس از تحمل مشقت فراوان در تاریخ شنبه ۱۳۸۲/۹/۲۷ در بستر بیماری دعوت حق را لبیک گفته و به دیار باقی شتافت و جامعه هنری کشور را در غم از دست دادن خود به سوگ نشاند. انجمن علمی فرش ایران ضایعه رحلت غم بار استاد گرامی، صاحب نظر علوم فرش دستباف در کشور، عضو هیئت موسس انجمن علمی فرش ایران، جناب آقای سید رضا خشکنابی را به خانواده محترم ایشان و جامعه هنرمندان فرش ایران تسلیت عرض نموده، خود را در این ضایعه سهیم دانسته و علو درجات برای ایشان و صبر جمیل برای بیت آن مرحوم از درگاه ایزد منان خواهان است. امید است که در پرتو الطاف الهی از یافته های علمی و آثار ارزشمند ایشان بهره‌های وافی را ببریم.

بعد از فراغت از کارهای اداری و بازنشستگی شروع به ابداع و نوآوریهایی در هنر فرش نمودند که انواع گره‌های قالی، دار قالی چهار طرفه، سوزن‌های زبانه‌دار مخصوص مرمت قالی، قلاب خرطومی، برس مخصوص پرداخت قالی و انواع بافت‌های قالی را می توان نام برد.

گفته های دیگران

□ سید امیر احمد ذریه زهرا

استاد سید رضا خشکنابی یکی از استادان عاشق، دلسوز، فعال مرمت و قالی‌بافی بود. افتخار شاگردی ایشان را از سالهای ۶۴ در کارگاه قالی‌بافی دانشگاه هنر دارم. با وجود محدودیتها و کمبودهای کارگاهی و زمانی، استاد از امکانات شخصی خود برای تعلیم فنون و مهارت مرمت و بافت فرش دریغ نورزیدند. در سال ۶۹ به منظور طراحی و برنامه ریزی استاندارد مهارت آموزی قالی بافی در دفتر فنی و حرفه‌ای وزارت آموزش و پرورش کمیته ای شکل گرفته و جلسات آن به طور هفتگی و بسیار خصوصی در منزل ایشان به مدت حدود شش ماه برگزار می شد. صفای درون، خلوص و دلسوزی ایشان در خلال این ملاقاتها بر ما بیشتر فاش شد که قابل احترام بود.

از خاطرات به یادماندنی می توان به این موضوع اشاره کنم که بنده مامور راه‌اندازی دوره‌های آموزشی قالی بافی در سطوح مختلف مهارتی ویژه منطقه محروم بشاگرد شدم. پس از راه‌اندازی یک یا دو دوره آموزش قالی بافی در میان دختران و زنان مستعد آن منطقه، برای افزایش کیفیت دوره ها از استاد تقاضا کردیم که از نزدیک از این دوره‌ها در روستاهای رزبهن و چگران در عمق ۶۵ کیلومتری شهرستان میناب بازدید نمایند. ایشان علیرغم کهولت سن با طیب خاطر این مهم را پذیرفته و در آن منطقه با تمام دشواریهای مسیر و کمی امکانات حضور یافتند و با عشق وصف ناپذیر به ارشادات و راهنمایی های ویژه نوآموزان بافنده پرداختند. با توجه به فرصت محدود استاد ایشان را همچون نگین در بر گرفته و آموخته‌های خود را با استاد حک و اصلاح می کردند.

□ استاد احمد دانشگر

اگر چه نام استاد سید رضا خشکنابی را به عنوان مردی پیش کسوت در کار هنر فرش بافی شنیده بودم اما آشنایی حضوری من با ایشان در اواسط سال ۱۳۶۹ صورت پذیرفت. سبب این آشنایی این بود که من علاقه داشتم تا کتاب "فرهنگ جامع فرش" را که نوشته بودم ایشان ببینند تا اگر اشکال و نارسایی در مطالب مندرج در آن مشاهده می کنند یادآور شوند. انجام این کار از نظر زمانی به درازا کشید و نزدیک یک سال من هفته‌ای سه روز خدمت ایشان می رسیدم و با این که خیلی هم در سلامت جسمی به سر نمی بردند با حوصله خاص خودشان به مطالبی که قرائت می کردم گوش می دادند و تقریباً تمام مطالب کتاب را با دقت کنترل کرده اغلاط آن را تصحیح می نمودند یا مطالب نارسای آن را کامل و رسا می فرمودند.

من از آن تاریخ تا ده روز قبل از فوت ایشان که عازم زیارت بیت ... الحرام شدم مرتباً به دیدارشان نایل می گشتم و از انفاس قدسیه این مرد حق و عرفان بهره می بردم.

استاد در دانشگاه‌های هنر تهران، اصفهان، شیراز، یزد، تبریز، الزهرا و چند شهر شمالی ایران در رشته‌های علمی کاربردی فرش به امر تدریس اهتمام ورزیده و شاگردان زیادی از محضر ایشان بهره‌مند شدند.

استاد سید رضا خشکنابی نه تنها هنرمندی با ذوق و صاحب سبک و سلیقه بودند بلکه عارفی واصل و واصلی عارف به شمار می‌رفتند و در گفتار و کردار خود همواره حقیقت و حق را در نظر داشتند.

در سال ۱۳۸۲ ایشان برای چاپ کتاب "باغ هنر" که در مورد فرش بافی مرقوم داشته بودند قراردادی با یکی از ناشران تهران منعقد ساختند و با اصرار زیاد این حقیر را وادار به ویراستاری آن نمودند و این امر موجب شد تا سراسر ده ماهه اول این سال را تقریباً یک روز در میان در خدمتشان باشم. استاد حتی شخصاً بر ویراستاری این کتاب نظارت می‌نمودند.

افسوس و صد افسوس که مردانی چون خشکنابی با آن همه ویژگی‌های اخلاقی و علمی به زیر خاک می‌روند، چه باید کرد این رسم و راه و روش روزگار است اما این ماییم که باید از این رفت و آمد همچون او در جهت خدمت به خلق نتیجه بگیریم.

□ دکتر رحیم چاوش اکبری

استاد به هنرهای مختلفی آراسته بودند که عبارتند از: شاعری، نقاشی، موسیقی، قالیبافی و هنر بزرگ انسان بودن. استاد در قالیبافی مخصوصاً نحوه بافت نوآوری داشته‌اند. مثلاً قالیچه مسجدالاقصی را ۲۵ رج بافته و آنچنان حیرت آور است که اگر نقاشی با ریزترین قلم تصویر مسجدالاقصی را بکشد به آن ظرافت نخواهد بود و تا پشت قالی دیده نشود حتی استادان فن قالی تصور می‌کنند که این قالیچه ۸۰ رج بافته شده است. استاد به طور ذاتی مثل برادرش حضرت شهریار شاعر بود ولی هرگز شعرهایش را در یک جا گردآوری نکرده است و انشاءالله به لطف همسر گرانمایه ایشان و توافق فرزندانش و همت دوستانش دیوان او تدوین و چاپ خواهد شد. به عنوان نمونه یک رباعی فارسی از استاد نقل می‌کنیم.

تا که دل شیفته عالم بالا نشود
سنگ سستی است که از او گوهر و الا نشود
نشود حل به ما مسئله مکتب عشق
از ثرا فکرت ما رو به ثریا نشود

□

گزارش برگزاری اولین هم اندیشی مدیران گروه‌های آموزش عالی فرش سراسر کشور و مسئولان انجمن علمی فرش ایران

در این هم اندیشی که با استقبال گسترده و حضور شانزده نفر از مدیران گروه های فرش شامل: آقای اربابی (دانشگاه هنر تهران) آقای مهندس صالح علوی (دانشگاه کاشان) آقای پورنامی (دانشگاه هنر اسلامی تبریز) آقای مهندس کارآمد (دانشگاه شهید باهنر کرمان) آقای مهندس برزگری (جهاد دانشگاهی یزد و اردکان) آقای مهندس کمالی (موسسه آموزش عالی امام خمینی تهران) آقای خلیلی نژاد (مرکز آموزش عالی علمی کاربردی فارس) آقای تیموری (مرکز آموزش عالی علمی کاربردی تبریز) آقای حمزئیان (مرکز آموزش عالی علمی کاربردی سمنان) آقای ضیاء فتحی (مرکز آموزش علمی کاربردی گلستان) آقای دادخواهی (مرکز آموزش علمی کاربردی یزد) خانم هاشمیون (مرکز آموزش علمی کاربردی اراک) آقای مهندس دیاری (دانشگاه جامع علمی کاربردی آران و بیدگل) آقای مهندس مجابی (دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد) خانم متقی (دانشگاه آزاد اسلامی سبزوار) و آقایان جیت سازیان، دکتر خاتمی، دکتر آشوری، استاد الله داد، دکتر بصام، حسن زاده، مهندس مومنیان، استاد درودچی، قادری و خانم نقیب حضرتی از مسئولان انجمن تشکیل گردید، طی چند نشست صبح و بعداز ظهر به بررسی دو محور اصلی:

الف - راه کارهای کلی ارتقاء آموزش در سطوح کارشناسی و کاردانی فرش

ب - نقش متقابل انجمن و گروه های فرش در هماهنگی فعالیتهای علمی تحقیقاتی و توسعه دانش فرش پرداخته شد. علاوه بر نشست مشترک، دو نشست خاص دوره های کارشناسی فرش و دوره های علمی - کاربردی نیز مباحث مورد نظر، بررسی گردید.

گزارش روند شکل گیری و تثبیت و سپس فعالیتهای انجمن در راستای اهداف و رسالت آن که تولید علم و گسترش نگرش علمی در ابعاد مختلف فرش کشور و همیاری با دست اندر کاران فرش در بخش های مختلف با ایجاد بستر لازم و هماهنگی مورد نیاز و مساعدت دستگاههای ذیربط برنامه آغازین نشست بود که توسط رئیس و برخی اعضای هیئت مدیره و مسئولان انجمن مطرح شد.

سپس مدیران محترم گروه‌های فرش ضمن بیان انتظارات و مسائل مبتلا به خود، پیشنهادات خویش را در جهت ارتقاء سطح آموزش عالی فرش و روند آموزش و تحقیقات آن و نیز نحوه ارتباط متقابل گروه‌ها با انجمن عنوان نمودند.

مطالب ذیل انتظارات مجموعه شرکت کنندگان در این هم اندیشی است و امید می رود که با بذل توجه و مساعی و اقدامات شایسته مسئولان محترم ذیربط در وزارتخانه ها و موسسات مختلف و مراکز آموزش عالی، گام های موثری در راستای ارتقاء کیفیت آموزش عالی فرش و روند توسعه نگرش علمی در ابعاد مختلف فرش برداشته شود و موجبات دلگرمی و تلاش بیشتر مدیران، اساتید و دانشجویان و دانش پژوهان فرش کشور را فراهم نماید:

- اهمیت نقش آموزش عالی فرش بر معرفی و ارتقاء کیفیت فرش دستباف ایران بر هیچکس پوشیده نیست و لذا استمرار همراه با ارزیابی کیفی و کمی و انجام اصلاحات همگام با پیشرفت های علمی ضروری است، لازم است دوره‌های موجود کارشناسی و کاردانی به لحاظ سر فصل ها و مباحث درسی موجود مورد تجدید نظر قرار گرفته و با اصلاحات مورد نیاز روند مناسب تری پیدا نماید. بررسی های انجام شده در نخستین همایش فرش در آموزش عالی که در سال ۱۳۷۹ در دانشگاه کاشان با همکاری سایر دانشگاه ها برگزار شد می تواند مبنای اصلاحات و تجدید نظر قرار گرفته و با پیگیری انجمن علمی فرش و حمایت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موارد فوق را دنبال نماید.

- با توجه به چند دوره فارغ التحصیلی دوره های فوق، پیشنهاد می گردد، تدوین دوره کارشناسی ارشد فرش و نیز تدوین دوره کارشناسی ناپیوسته (از کاردانی به کارشناسی) فرش مد نظر قرار گیرد.

- با توجه به تعدد مراکز آموزش عالی فرش و اهمیت آن، تشکیل کمیته تخصصی فرش زیر نظر گروه هنر شورایعالی علوم، تحقیقات و فناوری ضروری به نظر می رسد که پیشنهاد می گردد با مساعی انجمن علمی فرش ایران و مشارکت اساتید مجرب این رشته تشکیل گردد تا علاوه بر مباحث برنامه ریزی درسی و آموزشی، ارزیابی و نظارت کیفی و کمی دوره ها را برعهده گیرد.

- تاسیس دوره‌های آموزش عالی فرش براساس استعداد کمی و کیفی مجریان باثر شود و بر این اساس دور های موجود مورد ارزیابی قرار گرفته و در صورت عدم وجود شرایط لازم از ادامه فعالیت آن دوره پیشگیری گردد.

- گزینش دانشجویان رشته کارشناسی فرش به روش نیمه متمرکز و با داشتن مرحله مصاحبه باشد تا افراد بر اساس استعداد و توانائی های اولیه مورد نیاز جذب گردند.

- انجمن علمی فرش در زمینه تهیه و تدوین کتاب های درسی و متون مورد نیاز دوره‌ها و نیز در زمینه شناسایی و معرفی اساتید واجد شرایط به گروه‌های فرش سراسر کشور، با کمک گرفتن از وزارت علوم و سایر مراجع ذیربط پیگیری لازم صورت دهد.

- ضرورت انتشار فصلنامه علمی - پژوهشی که در جهت تولید علم و نیز ارتقاء سطح دانش اساتید و دانش پژوهان و دانشجویان این رشته بسیار موثر است، مطلبی بدیهی است و لذا از مسئولان ذیربط در وزارت علوم تحقیقات و فن آوری تقاضای هر گونه مساعدت در این رابطه را می‌نمائیم.

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی و دوره‌های توانمند سازی اساتید و مدرسین رشته های فرش توسط انجمن فرش در کیفیت دوره ها تاثیر به سزایی داشته و لذا خواستار مساعدت مسئولان ذیربط هستیم.

- پیشنهاد انجمن در زمینه برگزاری المپیاد و جشنواره دانشجویی دانشجویان رشته فرش را در جهت تقویت علمی آنها موثر دانسته و خواستار حمایت از آن هستیم.

- برگزاری سالانه و مستمر هم اندیشی مدیران گروه‌های فرش سراسر کشور توسط انجمن علمی فرش که در هماهنگی و ایجاد وحدت رویه و ارتقاء سطح آموزش عالی فرش موثر است را خواستاریم. بدیهی است ایفاء این نقش که در ارتقاء سطح آموزش عالی فرش تاثیر به سزایی دارد نیاز به پشتیبانی دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی فرش در سراسر کشور را دارد.

- با توجه به اینکه فارغ التحصیلان دوره های آموزش عالی فرش می توانند در بهبود روند فعالیتهای دستگاه های اجرایی ذیربط و نیز بخش های دولتی، تعاونی و خصوصی اثر گذاری نماید، لذا تقویت دوره های موجود، حمایت مالی، تجهیزاتی این دوره‌ها توسط دستگاه های اجرایی به ویژه وزارت بازرگانی که تولی حاکمیتی فرش را برعهده دارد نیاز مند است.

- حمایت از انجمن فرش به عنوان پل ارتباطی بین دانشگاه و هنر - صنعت فرش از یک سو و بین دانشگاه و دستگاه های اجرایی به ویژه وزارت بازرگانی و وزارت تعاون از سوی دیگر ، نقش موثری در استفاده بهینه از امکانات در خدمت ارتقاء این هنر صناعی خواهد داشت و لذا خواستار آن می باشیم .

سپس این بیانیه در اختیار وزراء و مسئولان محترم علوم و تحقیقات و فناوری ، بازرگانی ، آموزش و پرورش ، فرهنگ و ارشاد اسلامی و جمعی دیگر از مسئولان ذیربط قرار گرفت .

■

ملاقات هیئت مدیره انجمن با معاون آموزشی وزیر علوم تحقیقات و فناوری

بدنبال ارسال بیانیه هم اندیشی و با درخواست رئیس انجمن ، در تاریخ ۸۳/۳/۳ آقایان : دکتر آشوری ، دکتر بصام ، آقای جیت سازیان و آقای عابد با جناب آقای دکتر خالقی معاون محترم آموزشی وزیر علوم تحقیقات و فناوری در دفتر شان ملاقات نمودند . ابتدا آقای جیت سازیان گزارش مختصری از روند شکل گیری و فعالیت انجمن و نیز هم اندیشی مدیران گرو های فرش و بیانیه آن را مطرح نمودند و سپس سایر اعضای هیئت مدیره در این راستا مطالبی را مطرح فرمودند .

آقای دکتر خالقی از برگزاری این ملاقات و فعالیت انجمن در راستای ارتقاء فرش کشور ابراز خوشوقتی نمودند و بر پیگیری توام ارتقاء جایگاه علمی هنری فرش کشور تاکید نمودند همچنین بیان فرمودند که انجمن می تواند بر حمایت وزارت علوم از فعالیت های علمی و آموزشی خود حساب باز کند .

در نهایت بر اساس مباحث مطروحه در این جلسه ، خواستار اعلام مکتوب خواسته های انجمن در زمینه ارتقاء آموزش عالی فرش در مقطع کارشناسی ارشد و کارشناسی ناپیوسته فرش ، بازنگری سرفصل ها حضور انجمن در فعالیتهای مربوط به آموزش عالی فرش ، ارتقاء هیئت علمی و مربیان و اساتید و کارشناسان رشته های فرش و کمک به آن و موارد ذیربط دیگر شدند که متعاقبا ارسال گردید .

□

نخستین همایش دانشجویی فرش سراسر کشور

باتصویب هیئت مدیره انجمن و با اعلام به کلیه دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی فرش سراسر کشور قرار شد نخستین همایش دانشجویی فرش سراسر کشور همزمان با نمایشگاه بین المللی فرش تهران در شهریور ماه ۸۳ در تهران برگزار شود . بدنبال آن فراخوان همایش به شرح ذیل طی پوستری به دانشگاه ها و موسسات مختلف ارسال گردید .

فراخوان آثار طراحی ، بافت ، مرمت ، رنگرزی ، تحقیقات دانشجویی و پایان نامه ها

میز گرد دانشجویی طرح مشکلات و مسائل آموزشی فرش با حضور مسئولین و دست اندر کاران

معرفی غرفه نمونه دانشگاهی در سیزدهمین نمایشگاه بزرگ فرش دستباف ایران

پیگیری های مختلف توسط دبیر همایش آقای حمید رضا کاشانی و کمیته گرد هم آئی های علمی انجمن صورت پذیرفت اما در نهایت به دلیل مشکلاتی که در برگزاری نمایشگاه بین المللی فرش تهران پیش آمد و آن را با ابهام روبرو ساخت ، برگزاری همایش به بهمن ماه موکول گردید که متعاقبا برنامه تفضیلی آن به منظور مشارکت فعال دانشجویان عزیز از طریق دبیرخانه همایش اعلام خواهد گردید .

■

به دنبال انتخاب جناب آقای عرب سرخی به عنوان معاون وزیر بازرگانی و رئیس مرکز فرش ایران پیام تبریکی در تاریخ ۸۳/۳/۲۳ از طرف هیئت مدیره و اعضای انجمن به به شرح ذیل ارسال گردید .

برادر ارجمند جناب آقای فیض الله عرب سرخی معاون محترم وزیر بازرگانی و رئیس مرکز فرش ایران

با اهداء سلام و تحیت

بالاخره انتظار طولانی مرحله گذر از وضعیت نابسامان تعدد مدیریت در نظام فرش کشور ایران به سرآمد و پرچمداری برای ساماندهی این مهم مشخص شد . با کمال مسرت و خوشوقتی تصدی این امر خطیر را توسط آن برادر گرانقدر از سوی اعضاء این انجمن ، تبریک گفته و موفقیت جنابعالی را از درگاه ایزد منان مسئلت می نماید . فرصت را غنیمت شمرده ، آمادگی انجمن را جهت همکاری صمیمانه اعلام می دارد .

با احترام و سپاس فراوان

امیر حسین جیت سازیان

رئیس انجمن

□

ملاقات هیئت مدیره انجمن با معاون محترم وزیر بازرگانی و رئیس مرکز فرش ایران :

به درخواست انجمن در تاریخ ۸۳/۴/۱۵ آقایان دکتر آشوری ، جیت سازیان ، دکتر خانمی ، دکتر بصام ، الله داد ، عابد و حسن زاده در دفتر جناب آقای عرب سرخی با ایشان ملاقات نمودند .

ابتدا رئیس انجمن ضمن تبریک مجدد و تشکر ، به اختصار گزارش شکل گیری و فعالیتهای انجمن و محورهای فعالیت آن را برشمردند ، سپس سایر اعضای هیئت مدیره گزارشاتی در این خصوص عنوان فرمودند . آنگاه جناب آقای عرب سرخی نیز ضمن ابراز خوشوقتی از این ملاقات ، فعالیتهای انجمن را اصولی و روند آن را خوب توصیف نمودند و بر همه جانبه نگری و زیر بنائی فکر کردن در این مورد تاکید نمودند .

همایش ملی فرش تبریز

۱۷ و ۱۸ تیرماه سال ۸۳

در این همایش دو روزه که با همت و مشارکت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ، اداره کل بازرگانی ، اتحادیه صادر کنندگان فرش ، اتحادیه تعاونی های روستایی فرش وزارت جهاد کشاورزی آذربایجان شرقی و دانشگاه هنر اسلامی تبریز برگزار شد ، از سوی انجمن نیز آقایان الله داد و جیت سازیان اعضاء هیئت مدیره شرکت نمودند . ضمنا از گروهای فرش دانشگاه هنر اسلامی تبریز و گرو های فرش مراکز آموزش عالی جهاد کشاورزی تبریز توسط رئیس و نایب رئیس انجمن بازدید به عمل آمد .

■ معرفی فصلنامه فرش دستباف

شماره جدید فصلنامه فرهنگی ، هنری و اقتصادی فرش دستباف وابسته به اتحادیه صادر کنندگان فرش ایران به تازگی به چاپ رسیده است دوشماره فعلی این فصلنامه که در یک جلد ادغام شده و در اختیار خوانندگان قرار می گیرد علاوه بر آنکه مقالات اساتیدی چون سیروس پرهام ، حسین حاجی حسن ، نامی ، پتگر ، شیرین صور اسرافیل ، مجتبی کاشانی و نیز گفتگو با صاحب نظران متعدد را در بر داشته است مشتمل بر جریاناتی است که در نمایشگاه فرش شهریور ماه ۸۱ مطرح گردیده و سپس در همایش فرش اردکان (شهریور ماه ۸۲) در قالب مقالات و میز گردهای متعدد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و سرانجام ره آورد خود را به شکل اولین نمایشگاه فرش پاریس و در تهران (بهمن ماه ۸۲) برجای گذاشت مطالعه این مجموعه صاحب نظران را در یافتن پاسخهایی در رابطه با چگونگی وضعیت فرش دستباف یاری می رساند . علاقمندان می توانند برای اطلاعات بیشتر باشماره های ۵۶۱۳۱۴۱ و ۵۶۱۳۱۲۴ مجله فرش دستباف ایران تماس حاصل فرمایند .

خبرنامه انجمن علمی فرش ایران

صاحب امتیاز :

انجمن علمی فرش ایران

مدیر مسئول : محمد رضا عابد

سردبیر : جلاالدین بصام

گرافیست و صفحه آرا :

داریوش کاظم پور

آدرس : تهران ، صندوق پستی ۱۳۱۴۵ - ۱۳۶۱

انجمن علمی فرش ایران

لطفا نظرات ، انتقادات و پیشنهادات خود را به آدرس خبرنامه ارسال فرمائید .

Email: ICSA@CARPETOUR.NET

WWW.CARPETOUR.COM